

FORTSATT SPLITTRING?

DE VID UPPREPADE tillfällen från högerhåll framförda förslagen om samverkan mellan de borgerliga oppositionspartierna har hittills avböjts av folkpartiet och centerpartiet. I den understundom egendomligt skarpa kritiken har därvid särskilt två motiv kunnat urskiljas. För det första har gjorts gällande, att högerpartiets olyckliga bindning vid s. k. extrema ståndpunkter vore det verkliga skälet till att den antisocialistiska samling, som även de andra borgerliga partierna vore varmt intresserade av, inte kunnat komma till stånd. För det andra har dessutom påståtts, att samarbetsförslagen varit allt för allmänt hållna för att kunna läggas till grund för en allvarlig diskussion. Vad som krävdes — detta har varit kritikens innebörd — vore icke generella, till intet förpliktande deklARATIONER om samverkan, utan fastmera saklig strävan till sammanjämkning i konkreta politiska frågor.

Att närmare granska det rimliga och berättigade i dessa invändningar mot högerpartiets samarbetsinbjudningar kan tydligen icke tjäna till att föra saken framåt. Efter det ur borgerlig synpunkt nedslående andrakammarvalet måste åstad-

kommandet av ett gemensamt borgerligt uppträdande betraktas som den centrala uppgiften för oppositionen. Om man accepterar den från centern och folkpartiet antydda önskan om borgerligt samarbete, om blott de angivna hindren kunde undanröjas, måste man alltså uppfatta det som betydelsefullt att i möjlig mån avlägsna dessa stöttestenar.

Det viktigaste steget i detta syfte var givetvis den s. k. självprövningen, Högerpartiets partirådssammanträde i oktober. Genom att utan omsvep acceptera den allmänna tjänstepensionen som ett ofrånkomligt politiskt faktum har högerpartiet undanröjt vad som sakligt sett måste betraktas som det svåraste hindret för en samverkan med folkpartiet. Trots en något besynnerlig propaganda från centerpartiet rörande högerpartiets ATP-politik har som känt mellan dessa båda partier i realiteten näppeligen någon nämnvärd skillnad förelegat i ställningstagandet i denna fråga.

Det åtminstone skenbart upphetsade talet om högerpartiets »extremism» har utöver ATP-problemet rimligen syftat på partiets förslag att avveckla första barnbidraget. Då det nu kan förutsättas att hö-

gern icke mera kommer att aktualisera detta förslag borde alltså vägen till borgerlig samverkan ligga drägligt öppen — såvitt på koncessioner från höger kommer an. Under valkampanjen uttrycktes visserligen en häftig irritation även mot en del av de mindre posterna i högerpartiets besparingsprogram. Att detta skulle få stå hindrande i vägen om man på allvar vore intresserad av att i praktisk politik åstadkomma ett samlat oppositionsprogram förefaller dock otroligt.

Vad som återstod var sålunda att föra över diskussionen till den konkreta politikens nivå — vilket med hänsyn till riksdagens arbetsformer borde ske utan tidsspillan. Svensk Tidskrift tillät sig i sitt förra nummer att påpeka: »Huvudsaken är nu, att överläggningar mellan de borgerliga partierna i någon form kommer till stånd så att deras partimotioner vid vårriksdagen inte leder till fortsatt splittring utan blir ett steg i riktning mot en gemensam plattform.»

Det är bekant att vissa överläggningar mellan oppositionspartiernas ledare verkligen ägt rum. Vad som därvid förevarit undandraget sig bedömande. Så mycket står dock klart, som att något konkret resultat ännu icke uppnåtts.

Ett tillfälle att klarlägga det dunkla läget erbjöds partiledarna genom Svenska Dagbladets enkät den 27 november. Tidningen frågade dels, om en sammanslagning

av de tre oppositionspartierna vore lämplig — föga överraskande var det ingen av hrr partichefer som uttalade sig för en sådan fusion. För närvarande av större intresse var den andra frågan, om möjligheten av gemensamma partimotioner i »väsentliga frågor där det borde vara naturligt för de tre oppositionspartierna att framträda samfällt».

Resultatet av undersökningen blev nedslående. Högerledaren Jarl Hjalmarson svarade »bestämt och klart ja» på denna fråga. Hrr Hedlund och Ohlin avböjde att göra något uttalande alls; vad de yttrat vid senare tillfällen har ingalunda bidragit till precisering av de vaga önskemålen om samverkan.

Av allt att döma är möjligheten till ett gemensamt uppträdande redan under motionstiden i januari nu försuttet. Detta är i och för sig beklagligt. Det allvarligaste skulle emellertid vara, om den negativa attityden hos hrr Ohlin och Hedlund och än mer i tongivande liberala tidningar inför detta uppslag skulle avspegla den verkliga hållningen inom folkpartiet och centerpartiet till frågan om borgerlig samverkan över huvud. Högerpartiet har gått mycket långt i fråga om modifikationer av de mest kritiserade dragen i sin politik. Man har därefter erbjudit samverkan i konkret form på begränsade avsnitt. Erbjudandet har avvisats. Ansvar för den alltjämt manifesterade splittringen inom op-

positionen ligger tydligen nu hos folkpartiet och centern. Om dessa partier verkligen vill ha samarbete så kan de inte rimligen som om inget hänt framhärda i den sterila och opreciserade kritiken mot högerpartiets extremism och isolatism. Man kan inte någon längre

tid säga sig vara villig till samverkan på det sakliga planet om man samtidigt avböjer att överhuvud engagera sig i några allvarliga överläggningar för att utröna om de sakliga förutsättningarna för ett gemensamt uppträdande är förhanden.